

Gazadaky uruş we Eýranyň bähbidi

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Gazadaky uruş we Eýranyň bähbidi GAZADAKY URUŞ we EÝRANYŇ BÄHBIDI

Tähran amerikan diýdimzorlugyna garşy durmagy maksat edinyär.

Uruş Ysraýyly öz içine almak bilen çäklenmän, Waşingtony-da gönüden-göni goşulmaga iterip biler / Fotosurat: AP

Halkara deňlemelerde ýa tegelek stoluň başyna geçip oturmaly ýa-dq stoluň üstünde bolmaly. Üçünji ýoly ýok. Işleriň sensiz ýöremegine idin bermeli däl.

Bu ýagdaý eýran režiminiň halkara arenadaky we hususanam Gaza sektorynda palestin-ysraýyl urşunyň bolup geçýän sebitleýin arenadaky ähli wakalara ilteşikli hakyky pozisiýasyny aňladyp biljek söz.

Bu sözi Eýranyň öňki Daşary işler ministri Muhammet Jewad Zarif birnäçe gün öň Tähranda intelligensiýanyň wekilleri we ylmy-barlagçylar bilen geçiren duşuşygynda agzap geçdi.

Şindi Eýranyň Gazada bolup geçenlerdäki roluny we ABŞ bilen käbir günbatarly ýurtlaryň Eýranyň munda haýsydyr bir rolunyň

ýa-da eliniň bardygyny ret etme babatdaky hôtjetligini bir ýana goýalyň.

Gürrüňi bu uruşyň we emele getirip biljek netijeleriniň aňyrsyna geçip, duýgularyň we bitarap bolmak ýa-da bolmazlyk prinsipine baglylygyň bolmandygy nokadyna getireliň.

Hakykatda palestinaly raýatlaryň Baptist hassahanasyny nyşana alan gyrgynçylyk bilen ýetjek derejesine ýeten adam ýitgilerini hasaplap durka, bitarap bolup galmak kyn.

Göz öňüne tutýanymyz, Eýranyň bu uruşyň netijelerinden gazanýan artykmaçlyklary bilen baglanyşykly.

Bir gezek Eýran bilen ABŞ-nyň arasyndaky dartgynlylygyň ýetjek derejesine ýeten wagtynda ýokary wezipeli eýranly ýolbaşçydan bu dartgynlylygyň netijelerini we hususanam Tähtanyň Basra aýlagynyň çäklerinde amerikan söweşjeň uçarly gämisiniň fotosuratlaryny köpçülige ýaýratmasynyň zyndan Eýranyň amerikan güýçleri bilen çaknyşmagyň ugrundadygyny soradym.

2007-nji ýylyň aprel aýynda ýolbaşçylaryň biri maňa Eýranyň düýp maksadynyň amerikan zulumyna garşy çykmakdygyny aýtdy we howalaly sözler bilen:

– Biz ysraýyl butuny kül-uşak etmek isleyäris.

Gürrüňsiz, harby ulgamyň başdan geçiren aljyraňňylygy garaşylyşyndan bas beter boldy. Ysraýyl ýolbaşçylygy üstünden eýýäm on gün geçendigine garamazdan munuň depressiýasyny aşyp bilmedi.

Ýakyn geljekde munuň ýaramaz täsirleriniň hôtdesinden gelmegide oňa kyn düşüp biler.

Hususanam harby ulgam bilen ysraýyl jemgyýetiniň arasynda, ulgamyň öz içinde we harby-syýasy ýolbaşçylygynda gaçan duwdagyn bolan ynamyň täzedan dikeldilmegi babatda...

Bu duwdagynlyk Tähranyň gözläp ýören zady bolmagy mümkin. Muny oňa « Hamas » hereketiniň Tähran bilen hyzmatdaşlyk edip ýa-da etmän amala aşyran harby operasiýasy üpjün etdi.

Galyberse-de Eýranyň öňki ministr Muhammet Jewad Zarifiň sözleri bilen aýdanda, Eýranyň sebitiň geljegune dahylky haýsydyr bir gepleşik stolynda ýer edinmegini üpjün etdi we ony Ysraýylyň sebitdäki rolunyň arymagyna nähili we haýsy ýollar bilen garşy durjakdygyny pikir etmekden halas etdi.

Ysraýyl eýelik edýän roluny Azerbaýjan respublikasy ýaly Eýrana iň golaý ýerde ýerleşip, ony gurşap alan we strategiki bähbitlerine howp abandyrýan käbir ýurtlar bilen açan hyzmatdaşlyklary arkaly harby we howpsuzlyk derejesi bilen bir hatarda Tel-Awieiň birnäçe arap ýurdy bilen baglaşan ylalaşyklary we Saud Arabystany bilen arasyndaky haýsydyr bir ýakynlaşmanyň Eýrany kabul etmäge mejbur edip biljek deňeçerliklerde emele getirjek üýtgeşmeler ýoly arkaly syýasy derejede ulaldypdy.

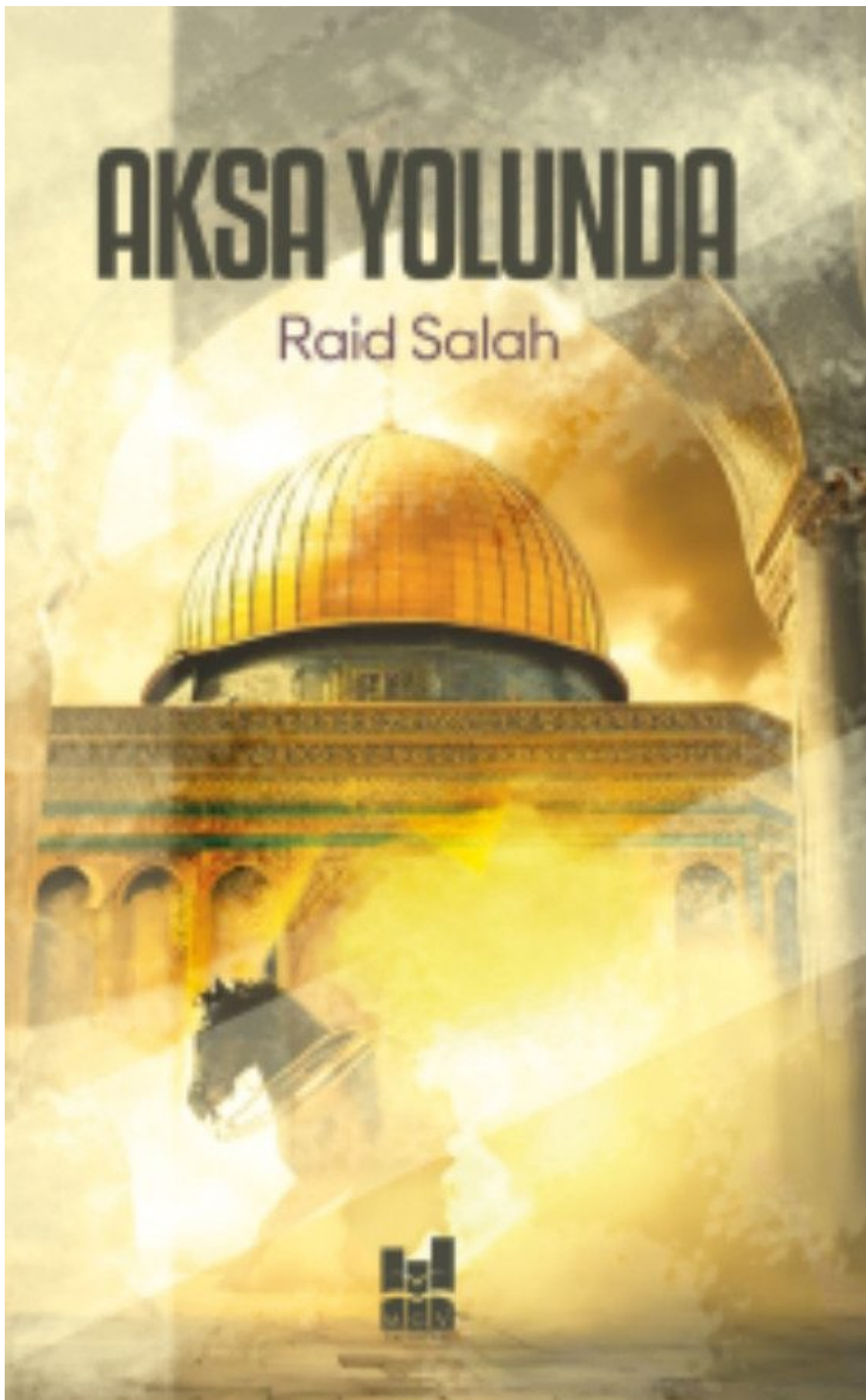
Tähran we onuň ýolbaşçylygy nukdaýnazaryndan stoldaky bu ýeri aýyrmak üçin gerek zat – Gazada Ysraýyl bilen «Hamasyň» arasyndaky bolup geçýän uruşda atyşygy bes etmegiň we harby operasiýalary soňlandyrmagyň öňüni açyp biljek ylalaşyga gelmek üçin basyş emele getirýär.

Tel-Awiwiň muny kabul etmegini üpjün etmek Tähran üçin ýeňişiň ýarysydyr. Bu ýagdaý özi bilen ýarany «Hamasyň» palestin meselesiniň bolup biläýjek haýsydyr bir çözütden daşda tutulmagynyň öňüni alar.

Ýeňişiň beýleki ýarysy-da, Tähranyň aýgytlaýjy we kesgitleýji pursatlarda köplenç görkezip biljek derejesinde peýdakeşlik we bähbitparazlyk bilen syýasy ylalaşyklar ýoly arkaly gazanylyp bilner.

AKSA YOLUNDA

Raid Salah

Şundan ugur alyp, eýran häkimiýetiniň we harby ulgamynyň wakalary mundan beter bulaşdyrmak islemän biler. Ýogsam bu ot-ýalyn we uruş Gaza frontunyň ýany bilen sebitdäki

başga taraplara bakan giñemegine getirer, beýle ýagdaýda Eýranam mundan çetde galyp bilmez.

Eýranyň Daşary işler ministri Hüseyin Emir Abdullahiýanyň çyzan deňlemesi, belki-de, Eýranyň uruşyň gerimini giñeltmezlik we gelip ýeten derejesinde duruzmaga synanyşma isleginiň iň gowy görkezijisidir.

Abdullahiýanyň Gaza elden gidende we «Hamasyň» tepbedi okalanda Eýranyň Tährany fosfor bombalaryndan gorap bilmejegini oýlap çyzan bu deňlemesi Eýranyň baş aýatollasynyň 2012-nji ýylda çyzan deňlemesine juda meňzeýär.

Olam Damaskyň goragynyň Tährany goramak bilen deňdigini we Damaskyň elden giden ýagdaýynda Tährany gorap bolmajagyny pikir edip, Eýranyň Damask režiminiň peýdasyna harby taýdan goldaw bermäge şert döredipdi.

Režim eýran gurşawynyň sebitdäki sözde ýarany hökmünde «Hamas» hereketine gorag we goldaw bermäge synanyşanda, bu gurşawyň onuň Tährandaky ýolbaşçylygy bilen bir hatarda Beýrutyň günorta etegindäki ýolbaşçylygy we liwanly «Hizbullahyň» baş sekretary Hasan Nasrallah bu uruşa girmezlik we liwan frontyny açmazlyk üçin özlerine pugta erk etdiler.

Bu uruşda atyşygy bes edip bolsa, uruşyň geriminiň giňän ýagdaýynda gazanyp biljeklerinden has köpüni gazanyp biljekdiklrrini, çünki uruşyň gerimi giñese netijeleriň nähili bolup gutarjagyny çaklap bolmajagyny pikir edýärdiler.

Bu uruş Ysraýyl tarapy bilen çäklenmän, Waşingtony-da gönüden-göni goşulmaga iterip biler.

Eýranyň baş aýatollasynyň sişenbe güni amerikan hökümetine ýüzlenip eden çykyşyndaky duýduryşyny-da bu deňlemä deredip düşünip bileris.

Eýranly lider Waşingtonyň konflikt liniýasyna gönüden-göni girmeginiň yzyndan Gaza gönükdirilen bombalama operasiýalarynyň dowam etmesiniň netijeleri boýunça duýduryş berdi.

Bu duýduryş arkaly beriljek bolunan signal şudy:

Wakalaryň barha ýaramazlaşmagy ýa-da sebitiň ýerinden gozganmagy ABŞ-nyň Ysraýylyň asudalygyny goramak üçin edýän tagallasynyň peýdasyna bolmaz.

Sabyr-takatyny we çydam güýjüni ýitirmäge başlan halklary aýaga galdyrmajak bolsa, Waşingtonyň Gazadaky harby operasiýalary soňlandyrmak üçin iş geçirmegi gerek. Tersine bolanda, Ysraýylyň geljekki ömri düýpli howp astyna girer.

Hasan FAHS.
žurnalist.

Penşenbe, 19.10.2023 ý. Publisistika